

een theaterproductie van fabuleus
een voorstelling van tom struyf en leen roels

EL GRAN TEATRO DEL MUNDO

Niets is minder waar.

lesbrief

fabuleus (bn.)

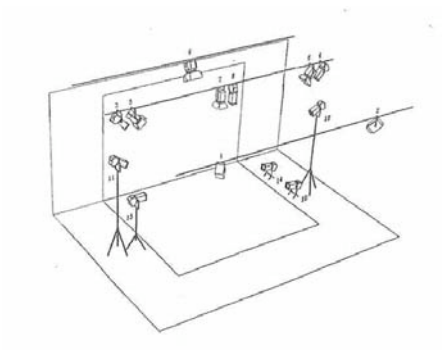
1 ongelooftwaardig

2 buitengewoon goed, groot, mooi enz. \diamond *geweldig*

uit van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal

inhoudsopgave

beste leerkracht	-	3
dreamteam	-	4
last minute	-	6
vooraf	-	7
nadien	-	15
tekstfragmenten	-	16
over fabuleus	-	19

beste leerkracht

Binnenkort gaat u met uw klas naar *El Gran Teatro del Mundo* kijken: een intieme voorstelling over twee mensen op zoek naar zichzelf en elkaar, balancerend op de fragiele grens tussen werkelijkheid en illusie.

El Gran Teatro del Mundo is de eerste voorstelling die fABULEUS vorig seizoen produceerde binnen het 'jonge makers'-luik, waar jonge professionelen en pas afgestudeerde theatermakers en acteurs de mogelijkheid krijgen hun eerste artistieke ei te leggen. Op het podium staan Tom Struyf, dit jaar afstuderend acteur aan de Toneelacademie Maastricht, en Leen Roels, in 2005 afgestudeerd aan het Conservatorium in Gent.

Deze lesbrief kan u helpen het theaterbezoek nog interessanter te maken voor uw leerlingen en voor uzelf.

El Gran Teatro del Mundo is een filosofische voorstelling waar veel over te zeggen is. Een goeie omkadering in de klas, vooraf en/of nadien, kan de voorstelling tot een verrijkende ervaring maken. Het spreekt voor zich dat het interessanter is de leerlingen in de klas aan het woord te laten, dan erop te rekenen dat ze hun ervaringen spontaan wel zullen uitwisselen buiten de lesuren.

In deze lesbrief bieden we u een aantal inhoudelijke en praktische kapstukken aan om in de klas het gesprek aan te gaan.

U kunt zelf beslissen hoeveel tijd u aan de verwerking besteedt en hoe (inter)actief u ze maakt.

In het hoofdstuk *last minute* vindt u de meest elementaire informatie, mocht u erg weinig tijd te investeren hebben.

Leerkrachten die graag wat dieper op de dingen ingaan, vinden hun gading in de hoofdstukken *vooraf* en *nadien*. We behandelen de thematiek, inspiratiebronnen en aanverwante onderwerpen.

Verder bevat deze bundel informatie over de makers en het gezelschap fABULEUS.

Uiteraard zijn we benieuwd naar de reactie van de leerlingen, en naar uw ervaringen nav de voorstelling en de verwerking. Uw ei aan ons kan u kwijt op de website www.fabuleus.be, via e-mail op info@fabuleus.be of per post aan fABULEUS, tav Veerle Van Schoelant, Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven.

We wensen u en uw leerlingen alvast een boeiend gesprek in de klas, en heel veel plezier met *El Gran Teatro del Mundo*.

Tom Struyf

dreamteam

tekst

Tom Struyf

spel

Tom Struyf (Duffel, 1983) studeert in juni 2007 af aan de acteursopleiding van de Toneelacademie Maastricht. In het kader van zijn studie speelde hij oa in voorstellingen van Mirjam Koen bij het Onafhankelijk Toneel (Rotterdam), en onlangs in *Haast of de Kokadrielje* van Floor Huygen bij Theater Artemis ('s Hertogenbosch). Momenteel werkt hij bij met Jo Roets bij Laika (Antwerpen). Bij *fABULEUS* speelde Struyf reeds in de jongerenproducties *The way Young Lovers do* (2001) en *Yvonne* (2002), en maakte zelf *Het Zwarte Pietverdriet* (2002).

Leen Roels (Aalst, 1983) studeerde in 2005 als actrice af aan het Conservatorium Gent. Die zomer won ze op Theater aan Zee in Oostende de TAZ-prijs voor Jong Theater voor haar afstudeervoorstelling *Le Pays Promis*. Afgelopen zomer maakte ze opnieuw indruk met *George Total*. Roels speelde eerder in *Armarium Mortis* van Eric De Volder en Toneelgroep Ceremonia, waar ze dit seizoen ook te zien is in *Meestersnacht*.

coaching

Nico Sturm studeerde af aan Studio Herman Teirlinck. Sinds enkele jaren behoort hij tot de artistieke kern van het Antwerpse Cie. De Koe. Daar speelde hij oa in *De Wet van Engel*, *De miserie van de jonge Werther*, en onlangs in *Burgerlijke ongehoorzaamheid* samen met Stefan Degand. Eerder stond hij ook al op de planken bij KVS, Bronks, Het Toneelhuis en Theater Artemis.

dramaturgie

Peter Anthonissen behoort tot artistieke kern van *fABULEUS*. Hij werkte jarenlang als theaterrecensent voor De Morgen en De Artsenkrant. Tegenwoordig is hij huisdramaturg bij Theater Artemis (Den Bosch) en *fABULEUS*.

decor

Karel Clemminck maakte vorig seizoen samen met Benjamin Verdonck *Wewillivestorm*. Hij is chef techniek bij het Nieuwpoorttheater (Gent).

kostuums

Raïssa Hans is kostuumontwerpster bij *fABULEUS*. Ze maakte schitterende creaties voor oa *Witte rozen voor Carla*, *Spelregels*, *Wolfsroedel* en *Forza*.

techniek

Katleen Selleslagh studeerde in 2005 af aan de opleiding podiumtechnieken van het RITS (Brussel). Sindsdien is ze freelance technicus.

technische coördinatie

Stefan Vandenberghe is chef techniek bij fABULEUS.

productieleiding

Veerle Van Schoelant (Diest, 1976) werkte als coördinator voor Kunstbende Vlaams-Brabant/Brussel in opdracht van Jeugd en Stad, als projectcoördinator bij De Filmfabriek, als kabinetmedewerkster van Leuvens cultuurschepen Saïd El Khadraoui en als tourmanager voor Hush Hush Hush. In maart 2002 begon ze te werken voor fABULEUS. Ze is lid van het artistiek team van fABULEUS en staat er in voor productie, spreiding en communicatie.

last minute

*Ik die het spel verzon,
Ik zal voleinden wat ik zelf begon.
Wees gij het schouwtoneel, en weet het wel:
De mensen zijn de spelers van een spel.*

uit *El Gran Teatro del Mundo*, Calderón de la Barca.

Twee jonge toneelspelers maken de voorstelling van hun leven. Samen zetten ze het toneel op zijn kop om alles zo echt mogelijk te maken. Staat er misschien meer op het spel dan theater? En gelooft u wat u ziet?

El Gran Teatro del Mundo is een intieme voorstelling op de grens tussen realiteit en fictie. Over geloven in je eigen leugens. Over bang zijn ontmaskerd te worden. Over onzichtbaar willen zijn. Over wat er gebeurt als je eigenlijk alleen maar ... mist.

Dit is het promotietekstje waarmee de voorstelling aan het publiek wordt aangekondigd.

wat u kunt verwachten

El Gran Teatro del Mundo is een intieme, filosofische voorstelling met twee spelers. Het geheel duurt ongeveer een uur.

het verhaal

In *El Gran Teatro del Mundo* staan twee personages op het toneel: Leen en Tom. De tekst werd geschreven door Tom, die in een existentiële crisis besluit een keerpunt te maken in zijn carrière als toneelspeler en vanaf nu alleen nog 'echt' wil zijn. Gedaan met de komedie. Hij neemt Leen mee in zijn mooie droom. Langzaam maar zeker blijkt de grens tussen 'echt' en 'niet echt' echter te vervagen, en raken de twee acteurs verstrikt in een web van waanzin, leugens en bedrog. Als op de koop toe blijkt dat alles op papier staat en van tevoren werd bepaald, lijkt er nog maar een uitweg.

Het hoofdpersonage Tom is alle contact met zichzelf en de wereld verloren en vlucht in zijn virtuele denkwereld. Daar maakt hij zijn eigen wetten, normen en waarden. Tot de confrontatie met de echte wereld hem dwingt te kiezen: stoppen of doorgaan met zijn spel.

thematiek

El Gran Teatro del Mundo scheidt het lijden en de paradox van deze postmoderne tijd: het verlangen naar iets anders, hoop, troost en liefde, maar tegelijk de onkunde en onmacht om daadwerkelijk iets te veranderen omdat we deel zijn geworden van een instrumentele cultuur, en zelf niet meer weet hoe lief te hebben.

We leven in een maatschappij waarin we alleen nog op onszelf zijn aangewezen en met grenzeloze mogelijkheden onszelf als individu vorm te geven, te regisseren. We zijn acteurs in het theater van ons leven. De vraag naar wie we echt zijn doet er niet toe. Het gaat om onze performance. Maar wat als er ineens iemand anders is? Wat zeg je dan? Wie ben je dan?

El Gran Teatro del Mundo gaat over de individuele ervaring van de werkelijkheid, en de botsing die wordt veroorzaakt als twee verschillende interpretaties van die werkelijkheid (tevergeefs) pogen iets samen te delen.

vooraf

We gaan wat dieper in op de thematiek van *El Gran Teatro del Mundo* en het maakproces van de voorstelling. Hier en daar vindt u opdrachten of voorbeeldvragen voor de leerlingen die kunnen helpen bij de omkadering van het theaterbezoek. Onder het hoofdstuk *nadien* vindt u nog een specifieke vragenlijst voor de nabespreking.

Het is zeker niet de bedoeling dat u de leerlingen al zoveel informatie geeft dat elke confrontatie (en daarmee ook elke verrassing of nieuwsgierigheid) uitgesloten wordt. Anderzijds mogen ze natuurlijk wel weten dat ze naar een voorstelling gaan kijken en waarover die zal gaan. Het is zeker belangrijk dat ze de codes van het theater kennen. Leerlingen die compleet uit de lucht vallen wanneer ze voor de schouwburg geparkeerd worden, zijn niet het meest ideale publiek. U kunt hen alvast warm maken voor de voorstelling door bijvoorbeeld wat meer uitleg te geven bij de verschillende medewerkers die u vindt onder het hoofdstuk *dreamteam*: wat doet een coach, een dramaturg, een productieleidster?

Vervolgens loodsen we u hieronder door de thematiek, inspiratiebronnen en aanverwant materiaal met betrekking tot de voorstelling.

op het eerste gezicht

Op de voorzijde van deze lesbrief vindt u de promotiefoto van *El Gran Teatro del Mundo*. Deze staat ook op de affiche en de flyer – die kunt u verkrijgen in het cultuurcentrum waar u de voorstelling gaat bekijken. Dit beeld is het eerste wat mensen te zien krijgen van de voorstelling.

voorbeeldvragen

- Wat zijn je verwachtingen als je de foto ziet en de titel leest? Wat roept het bij je op?
Als het aan 'trouwen' doet denken: Kan je die interpretatie in verband brengen met de titel?
- Wat zou je kunnen opmaken uit de lichaamstaal van de mensen op de foto?
- Vind je het een mooie foto? Zou je uit jezelf naar de voorstelling gaan kijken, als je de affiche op straat zou zien? Waarom wel, waarom niet?

Op de achterzijde van de flyer en in deze lesbrief onder het hoofdstuk *last minute* vindt u de promotietekst van de voorstelling. Het is geen samenvatting van het verhaal, maar het roept wél een aantal betekenisvolle beelden op. Dezelfde voorbeeldvragen zijn van toepassing.

het groot toneel der wereld

El Gran Teatro del Mundo is oorspronkelijk een van de zogeheten 'autos sacramentales' van de Spaanse auteur Pedro Calderón de la Barca (1600-1681): allegorische eenakters die werden opgevoerd op Sacramentsdag. In *El Gran Teatro del Mundo* stelt Calderón de wereld voor als een schouwtoneel waarop elk mens de rol speelt die hem door God werd toebedeeld. God wikt én beschikt. Onder de titel *Das Salzburger Grosse Welttheater* maakte de Oostenrijkse schrijver Hugo von Hofmannsthal in 1922 een eigen bewerking van *El Gran Teatro del Mundo*. In Vlaanderen stond het een tijdlang op de repertoirelijst van het katholieke schooltoneel.

El Gran Teatro del Mundo van Tom Struyf is vrij van enig stichtend oogmerk. Raakpunt met Calderóns gelijknamige stuk is dat de wereld wordt voorgesteld als een illusie, als een constructie, als een droom - zij het niet in de handen van God, maar in het hoofd van een van de twee personages. Het mannelijke personage in *El Gran Teatro del Mundo* (gespeeld door Struyf zelf) lijdt aan pseudologie of pseudologia fantastica, een afwijking van de geest waarbij de patiënt allerlei verzonnen en vaak onbestaande belevenissen en verhalen vertelt, vanuit de overtuiging dat ze overeenkomen met de waarheid. Het is een typisch menselijke trek de zaken beter voor te stellen dan ze in werkelijkheid zijn, maar bij de pseudologische leugenaar loopt dit proces volledig uit de hand.

Struyfs personage ging ooit voor het eerst de grens van de waarheid voorbij, en hij is daar nooit mee opgehouden. Nu weet hij niet meer dat hij liegt en bedriegt. Zijn enige houvast is zijn schijnwereld, het theater, de leugen, die hem beschermt tegen de wreedheid van de waarheid. Liegen is een overlevingsstrategie geworden die is ontstaan vanuit een fundamenteel gemis aan liefde, aandacht, tederheid. Het hoofdpersonage in *El Gran Teatro del Mundo* mist al zijn hele leven, en zolang hij mist zal hij blijven liegen. En zolang hij liegt zal hij blijven missen.

Pseudologie is niet te verwarren met het fenomeen van het pathologische liegen, een psychische ziekte waarbij de patiënt de onbedwingbare drang heeft te liegen. De pathologische leugenaar echter is er zich van bewust dat hij liegt, de pseudologische leugenaar zegt slechts dat wat in zijn ogen de waarheid is.

pseudologia fantastica

Onderzoek heeft uitgewezen dat mensen voortdurend onbewust de waarheid vertekenen om de realiteit te verdringen, vooral die dingen waar ze bang voor zijn. Liegen wordt bijna altijd ingegeven door angst. Angst om alleen te blijven, angst om verlaten te worden.

Als het 'zichzelf voorliegen' een karaktertrek wordt kan het grote gevolgen hebben voor de persoon en zijn omgeving. Zo zijn er tal van verhalen van mensen die in concentratiekampen noodgedwongen een andere identiteit hadden aangenomen en overleefden met liegen en bedriegen, maar nadien nooit meer los kwamen van die rol.

Pseudologisch leugenaars houden onbewust vast aan een schijnwereld voor hun innerlijke rust. Ze kunnen ook nauwelijks relaties aangaan omdat ze voortdurend bezig zijn het een op het andere af te stemmen om niet door de mand te vallen. Daardoor worden ze eenzamer en eenzamer en verliezen alle contact met de werkelijkheid.

In een maatschappij waarin de grens tussen realiteit en fictie steeds meer vervaagt is pseudologia fantastica een veel voorkomend fenomeen.

vrij naar een reportage *Pseudologia fantastica*, De Groene Amsterdammer, 26 juli 1995

"Je moet je bedenken dat mensen volharden in de leugen omdat ze aanvankelijk al meteen aan het liegen zijn gegaan. Ze raken erin verstrikt en breken uiteindelijk, maar dat kan lang duren. Hoe groter en pertinenter die leugens, hoe dieper de leugenaar valt."

gerechtspychiater Roger Deberdt in een reportage *In het hoofd van de leugenaar*, De Morgen, 21 januari 2005

de leugen regeert

Joost Zwagerman formuleert een antwoord op de vraag waar de dwangmatige neiging om de werkelijkheid te verdraaien vandaan zou kunnen komen:

The image shows a newspaper clipping with the title "VERVOLG VAN PAGINA 17 ♦ DE LEUGEN REGEERT". The text is divided into columns. A section of the text is circled in black, and a black arrow points to it from the right. The circled text discusses the relationship between truth and lies in cinema, mentioning Van Gogh and the concept of a "leugens wereldbeeld".

VERVOLG VAN PAGINA 17 ♦ DE LEUGEN REGEERT

Van Gogh vond het moreel onzindelijk dat Rosenmüller Singh Varma keihard liet vallen, onder het mom dat het Kamerlid hem had 'belazerd'. Dat had ze ook, maar als patiënt, niet als oplichter. Of, zoals Van Gogh zei: "Singh Varma is weerloos, Rosenmüller niet." Van Goghs conclusie in de bewuste column:

"Ik heb meer sympathie voor een getikte fabulante dan voor een miljonaire die in zijn ogen pro forma voor de minder bedeeiden opkomt. Het leek alleen voor de slechte verstaanders dat Van Gogh uitsluitend op Rosenmüller schold, terwijl hij in feite op zijn typische schrille en botte manier opkwam voor de underdog: patiënt Singh Varma.

In zijn solidariteit met het slachtoffer van ziekelijke leugens ontmoette de columnist hier de cineast. Misschien zag Van Gogh in de affaire-Singh Varma een variatie op de tragedie die hij altijd probeerde te vangen in de beste van zijn films. De leugen - en dat is denk ik wat Van Gogh vaak in zowel zijn columns als in de beste van zijn speelfilms blootlegde - linkt ons aan onze dierbaren en vijanden. Niet de liefde is het bindmiddel, maar de leugen. De tragedie openbaart zich zodra we proberen die leugens te ontkennen, te ontstijgen of te overwinnen.

Ik herinner me het tweeregelige aforisme waar Theo innig aan gehecht was en dat voor hem in de loop der jaren een bron van deernis en vermaak betekende: "Sla me, sla me", zei de masochist. "Nee, nee!", antwoordde de sadist. Op het eerste gezicht een flauw geintje, maar voor wie beter luistert, is het een intriest dialoogje dat het sadistische universum volgens Van Gogh uitstekend samenvat. Sadist en masochist zetten zichzelf en elkaar in de patstelling. Als de sadist na zijn 'nee!' vervolgens toch slaat, heeft hij de masochist voorgelogen. Als hij doet

menig wereldbeeld van de cineast Van Gogh in een notendop, te hangt naar liefde maar durft er niet openlijk om te vragen. Je verlaat je op het veilige omhulsel van de leugen. De ander beschouwt het omhulsel en de leugen als kern en waarheid - en durft op zijn beurt die waarheid niet aan en kaatst een leugen terug. Als twee op drift geraakte elementaire deeltjes botsen zij en de ander tegen elkaar, in dwingende en pijnlijke herhaling. Tot die botsingen gewenning en routine worden omdat beiden niet beter meer weten en niet anders meer kunnen. Dan ontkiemen niet enkel middelmaat en hypocrisie, maar ook wrede, weersin en paranoia. Dat trakt, van liefde via leugen naar paranoia, wilde de cineast Van Gogh in beeld brengen, keer op keer.

In Van Goghs films versmolten geheim en leugen vaak met elkaar

wat hij zegt en niet slaat, bedriegt hij zichzelf en zijn natuur. En als die twee elkaar de wens en de weigering blijven toeroepen, zijn ze in hun onbevredigende leugenachtigheid eeuwig tot elkaar veroordeeld.

Ziehier het claustrofobisch stem-

Joost Zwagerman

fragment uit een reportage *De leugen regeert* over Theo van Gogh, Joost Zwagerman, De Morgen, 17 december 2004

liegen om te leven

Elk kind leert dat het niet mag liegen. Als het met slagroom op de neus beweert dat het niet aan de taart heeft gezeten, krijgt het straf. Als hetzelfde kind echter oprecht teleurgesteld is over het cadeautje van tante, dan krijgt het evengoed op de kop. Eerlijk zijn is mooi, maar je moet weten wanneer het gepast is.

Naarmate kinderen ouder worden wordt het leven ingewikkelder en de mogelijkheden groter. We leren onszelf positioneren en vormgeven. We denken na over wie en hoe we willen zijn. Hoe we praten en bewegen, welke kleren we dragen. Onze consumptiemaatschappij speelt daar zorgvuldig op in door ons de ganse dag nieuwe (fictieve) behoeften op te dringen. We kiezen hoe en door wie we bedrogen willen worden.

En het wordt nog complexer. Via internet kunnen we onszelf probleemloos een volledig nieuwe identiteit aanmeten. We kunnen profielen aanmaken zoveel we willen, met alle karaktereigenschappen en nicknames die we onszelf toewensen. Naast chatrooms bestaan er online virtuele werelden (Worlds of Warcraft, SecondLife) waar je een 'tweede persoonlijkheid' kan aanmaken. Ons te moeten verhouden tov al die nieuwe 'werkelijkheden' maakt onze samenleving een stuk ingewikkelder.

Virtuele verslaving, echte problemen

21/30-04-05

TELEFON
Tijden berichtgeving

Tina De Gendt

Doit was ik een racistische jager op groot wild uit de jaren twintig', zegt P. (26). Sinds september is hij computerverslaafd af, maar nog altijd fonkelen zijn ogen als hij het over zijn geliefde spelletjes heeft. P. ziet er overigens helemaal niet uit als de prehistorische naai die hij beschrijft. Berder lijkt hij op een tovenaar: lang, mager, zwart pluchehaar en een sik. Hij trilt onder zijn kap en zijn wijsvinger ziet geel van de sigaretten. Maar het gaat goed met P.: 'Eindelijk leef ik weer!'

'Dungeons en Dragons', zegt P. 'Dat is wat mij in het gamen heeft gelukt. Ik ken de tekenfilm al van toen ik amper kon lezen. En sindsdien ben ik de wereld van de fantasie gaan verkennen.' Berst waren er alleen toekenfilms en boeken, maar na

een tijdje kon je ook zelf de draken verslaan. Eerst in de gamenbordversie, daarna op de 'tabletop' en ten slotte op de computer. 'In de eerste versies moest je rekening houden met je medespelers, maar op de computer moet je enkel naar jezelf luisteren.' En dat deed hij ook. Hij ontdekte ook allerlei andere spelletjes, zoals *Dune II* en *Civilizations* en ging ook almaar meer spelen.

Eerste infosessie over 'niet-substantiële verslavingen' in Brussel

Na het middelbaar begon het gamgedrag van P. pas echt problematisch te worden. Hij startte drie verschillende studierichtingen maar maakte er geen enkele af. 'Normale studenten zakken omdat ze te veel uitgaan. Ik zakke omdat ik

te veel gamede.' Maar het was pas na zijn studies dat de verslaving echt begon. 'Ik ging weer thuis wonen en deed niets anders meer dan computerspelletjes spelen: opstaan, gamen, snel iets eten en weer gamen. Vaak betrapte mijn moeder me 's ochtends op weg naar haar werk voor de computer.'

Ondertussen bleef P. sollicitatie na sollicitatie missen omdat hij aan het gamen was. Drie jaar lang leefde hij als een zombie. Hij verloor elk contact met de echte wereld. 'Ik jeft hele tijd met prachtige, gevaarlijke en wonderbaarlijke wezens vecht, dan is de echte wereld verschrikkelijk saai en banaal.'

Het keerpunt kwam toen hij 's nachts thuiskwam van een avond stappen en zag dat de computer zo als gewoonlijk de computer open en zag plots die twee groene lichtjes naar mij grijnzen als twee demonen die mij zeiden: 'Jij gaat nog eens een spelletje spelen.' Toen heb ik voor de eerste keer neen gezegd tegen mijn computer.'

De volgende dag grabbelde hij wat kleren bij elkaar, gaf hij zijn computer aan zijn moeder en vertrok hij om drie maand in een kraakpand te gaan wonen. 'Natuurlijk was mijn moeder daar niet blij om. Maar ze begreep dat ik thuis nooit van het gamen af zou geraken. Thuis staan drie pc's. In een kraakpand is niet eens telefoon.'

'De eerste weken had ik totaal geen moeite. Het was als vakantie.' Maar na een tijdje kwam de nood aan een spelletje weer bovendrijven. 'Ik droomde zelfs dat ik aan het gamen was.' Nu nog altijd probeert P. computerspelletjes te spelen. Hij wil het twee terug aan zijn geliefde spelletjes, maar de verslaving zit hem niet. 'Nu leef ik weer. Soms set mijn grote spijt. Het leven is moeilijk omdat aan alles twee kanten zijn, maar als je verslaafd bent zie je met moeite één kant van de muren.'

Sinds hij van zijn gameverslaving af is, is P. al twee schriften gegaan. Een boek over de entree, een personage uit Tolkiens *Lord of the Rings*. 'Het is af, maar het probleem is dat ik het enkel in de geschreven versie heb en weinig uitgeverijen waken dezez dagen met handgeschreven manuscripten. Om het gepubliceerd te krijgen zou ik het moeten typen. Maar zo lang voor een pc zitten is nog te gevaarlijk.'

■ P. was vroeger verslaafd aan games. 'Ik kan niet te lang voor een pc zitten, dat is nog te gevaarlijk.' (Foto: Vlaamse Mediahuis)

VERSLAAFD AAN INTERNET EN GOKKEN

Voor het eerst in België werd gisteren een infosessie georganiseerd over 'niet-substantiële verslavingen'. Doctor in de psychiatrie Serge Minet nodigde verslaafden en hun familie uit in het Brugmann-ziekenhuis in Brussel om internet- en gokverslaving te duiden en in groep te bespreken.

Meer dan 34.000 Belgen zouden op dit moment verslaafd zijn aan het internet en nog eens 100.000 aan gokken. En dit zijn schattingen, want echt onderzoek is in ons land nog niet gedaan naar de 'stille verslavingen'. Maar onderzoekers verwachten dat de aantallen zullen blijven

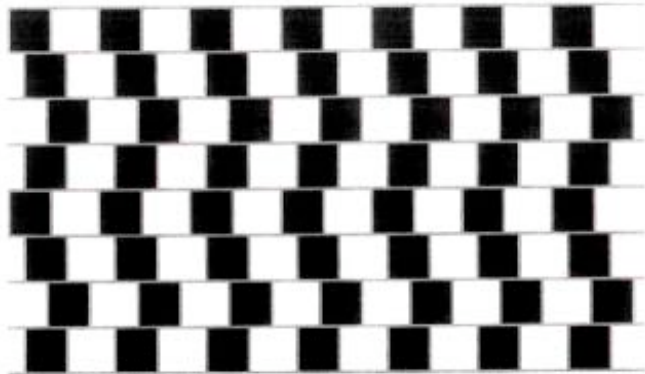
stijgen. De Dostojevski-kliniek van dokter Minet is de enige in België die zich met gok- en internetverslaving bezighoudt. 'Het is een heel ernstig probleem', zegt Minet. 'Het maakt families ziek, breekt de geest van de mensen en van de samenleving. Het wordt hoog tijd dat er iets gebeurt.'

uit De Morgen, 30 april 2005

voorbeeldvragen

- Vind je dat 'eerlijk zijn' altijd opgaat, of kan je je situaties voorstellen waarin je beter niet eerlijk bent? Welke bijvoorbeeld?
- Vind je dat je in een relatie helemaal eerlijk moet zijn? Of mag je ook geheimen hebben voor elkaar? Stel dat je bent vreemdgegaan: wat doe je?
- Wie ben jij voor jezelf? Hoe stel je jezelf voor? Wat is het ideaalbeeld van jezelf? In welke mate probeer je daaraan te beantwoorden, en hoe doe je dat?

- Als je chat, welk profiel geef je jezelf dan ? Welke nickname ? Stel je jezelf voor zoals je bent, of speel je iemand anders ? Welke eigenschappen van jezelf zet je in: welke laat je weg en welke zet je meer in de verf ?

Inspiratie voor *El Gran Teatro del Mundo* putte Tom Struyf uit zijn eigen omgeving en een aantal al dan niet fictieve geschriften, films, enz ... die aan pseudologische leugenaars gewijd zijn. De Franse films *L'emploi du temps* (2001) en *L'adversaire* (2002) bijvoorbeeld, die beide de waar gebeurde geschiedenis van Jean-Claude Romand als uitgangspunt namen. De Fransman Romand hield de wereld, zijn gezin inclusief, jarenlang voor dat hij arts was en een goedbetaalde job had bij de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in Genève. Toen hij werd ontmaskerd, vermoordde hij zijn vrouw, zijn twee kinderen, zijn ouders en zijn hond. Ook dichterbij huis zijn er gekende voorbeelden van pseudologische leugenaars. De Nederlandse auteur en televisiemaker Boudewijn Büch bijvoorbeeld, zoals Rudie Kagie aantoonde in zijn boek *Boudewijn Büch, verslag van een mystificatie* (2004). Büch wijdde een groot deel van zijn oeuvre aan 'de kleine blonde', zijn zoontje dat op vijfjarige leeftijd aan een tumor zou zijn overleden. In werkelijkheid had Büch echter nooit een kind gehad.

boudewijn büch, auteur en pseudologisch leugenaar

"Hij werd de hoofdrolspeler in zijn superieure totaaltheater. Vrienden en familie beschouwde hij als niet meer dan figuranten. (...) Hij kon het fabuleren niet laten, maar ontmaskering was voor hem het bewijs dat hij niet serieus werd genomen."

"Wantrouwen bestrafte hij met het beëindigen van de vriendschap."

"Hij verdedigde zich door te zeggen dat ik niet alles wat hij vertelde letterlijk moest opvatten. Voor hem was dat geen liegen. Hij deed nu eenmaal graag overal een schepje bovenop. Zowel als hij iets droevigs als iets vrolijks vertelde."

"Op een manische manier was hij onverzadigbaar bezig om feiten bijeen te harken, terwijl hij de feiten uit zijn eigen leven volledig negeerde."

uit *Boudewijn Büch, verslag van een mystificatie*, Rudie Kagie, Prometheus Amsterdam

meesteroplichter Piet Van Haut

DOUGLAS DE CONINCK

Door zich uit te geven voor ambassadeurszoon liet hij zich in Nederland ooit trakteren op een proefvlucht met een Fokker, waarvan hij er twee overwoog te kopen. Bellend vanuit zijn Saab deed hij zich voor als "zoon van Frank Swaelen" en liet hij een bediende bij het Gemeentekrediet 100.000 frank klaarleggen voor "mijn zoon", te herkennen aan de Saab. Een psychiater in een instelling die zich om hem moest bekommeren, bewoog hij tot een "belegging" van 10 miljoen frank. Een op procenten verlekerde topadvocaat was ooit dagenlang voor hem in de weer, werkend aan de overname van Lernout & Hauspie naar rato van 404 miljard frank.

De helft van zijn leven bracht de energieke fantast in de gevangenis door. Maar ook daar zijn zaken te doen, bewees hij tijdens zijn verblijf in de gevangenis van Brugge, eind 2000, begin 2001. Hij vormde de bezoekersruimte om tot privé-bordeel. Blijkens de bezoekerslijsten brachten meer dan 200 vrouwelijke advocates hem een bezoek en bleven ze er vaak van 's ochtends tot 's avonds. Van Haut spiegelde hen provisies voor tot 120 miljoen frank. Al wat ze moesten doen, was een spannende leren broek of een Levi's 501 en een paar laarzen aantrekken. Met vakkundig nagemaakte bankattesten en verhalen over erfenissen van 300 tot 500 miljard frank ("vrij te krijgen mits betaling van enkele miljoenen") kreeg hij andere bezoekers zo gek dat ze effectief akten-tassen vol bankbiljetten kwamen afleveren.

Kind in maatpak

"Hoe hij het allemaal doet, is me een raadsel", zegt zijn enige echte advocaat, strafpleiter Jef Vermassen. "Je ziet hem daar dan zitten, stotterend, met de ogen knipperend. Zielig, gewoon. En toch. Die man heeft bepaalde gaven. Het kan niet anders. Als hij daar nu eens wat constructiefs mee zou doen."

Begin 2003 was Piet Van Haut kortstondig op vrije voeten. Dat ging niet onopgemerkt voorbij. Hij was te zien in *Jambers* en *Telefacts* en reed – zonder rijbewijs – de BMW van een schatrijke bewonderaarster in de prak. Na een fraudezaak met Visa-kaarten belandde hij al na enkele weken opnieuw in de cel. Zijn voorstel aan de Brugse raadmee om voorlopig te worden vrijgelaten "op een borgsom van 995 miljard euro" deed zijn zaak geen deugd. Van Haut werd even later geïnterneerd, officieel gek verklaard.

Het perspectief van een vrijlating onder wat voor omstandigheden ook heeft Van Haut niet meer. In zijn agenda staan alleen nog data aangekruist waarop hij nog eens in een rechtbank uitleg mag komen geven over zijn vroegere frasen, zoals dinsdag voor de 61ste kamer van de correctionele rechtbank in Brussel.

In het kleine zaaltje zat tot zijn grote teleurstelling maar één journalist. Verrassen kan Piet Van Haut geen enkele magistraat of advocaat nog. Zijn reputatie als absolute nar van 's lands justitiewezen gaat hem overal voorop. Best leuk, zie je ze denken. Het is een wat anders dan de zoveelste carjacker of inbreker.

Voorzitter: "Weet gij waarvoor gij terechtstaat?"

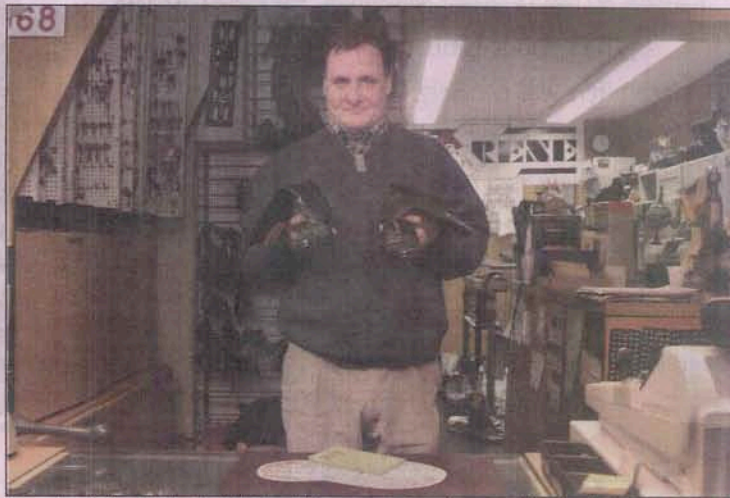
Piet Van Haut: "Schending van artikel 65 van het strafwetboek, mijnheer de voorzitter."

Voorzitter: "En weet gij wat dat betekent?"

Piet Van Haut: "Aanmatiging van valsetitel en valse naamdracht."

Voorzitter: "Gij hebt u uitgegeven voor procureur Benoît Dejemeppe en voor procureur-generaal André Vanoudenhove. Gij weet toch dat dat niet mag?"

Piet Van Haut, stotterend: "Ja, mijnheer de voorzitter, maar... maar ik zou willen vragen aan de rechtbank om... de... de kwalificatie in de vordering te..."

meesteroplichter Piet Van Haut: 'Het komt hierop neer: volgens de ene psychiater ben ik debiel en volgens de andere geniaal.'

cupeur-generaal ben ik namelijk met een Audi S8 380 pk het koninklijk domein binnengereden! Daar ben ik erin geslaagd om plaats te nemen achter het bureau van Koning Albert, de... de... tweede. Ik heb in die hoedanigheid ook een helikoptervlucht uitgevoerd over het justitiepaleis. Ik had de federale politie daar bevel toe gegeven.

Voorzitter: "U wordt voor die feiten niet vervolgd."

Piet Van Haut: "Ik heb mij ook uitgegeven voor de Gentse procureur-

De luttel aanwezigen, moest de meesteroplichter nu vaststellen, waren *not impressed*. Ook de bevallige griffierster, gezeten naast de rechter, zo te zien niet. Een sterk verhaal dan misschien toch maar weer: "Wist u, mijnheer de voorzitter, dat ik ooit een advocaat-professor, tevens lid van een sekte, heb opgelicht voor 12.500 euro? Hij heeft me die gegeven en ik heb dat geld aan een advocate gegeven."

Voorzitter: "Daar moet ge ook professor voor zijn."

- 'Wist u, mijnheer de voorzitter, dat ik ooit een advocaat-professor heb opgelicht voor 12.500 euro? Hij heeft me die gegeven en ik heb dat geld aan een advocate gegeven'
- 'Daar moet ge ook professor voor zijn'
- 'Ja, maar ik zou willen vragen: wie licht wie op?'

generaal Schyns."

Voorzitter: "Ik wil wel, maar ik kan geen nieuwe feiten aan de tenlastelagging toevoegen."

Piet Van Haut: "Het is nochtans echt gebeurd."

Voorzitter: "Maar terzake. Gij weet toch dat gij niet procureur-generaal Vanoudenhove zijt?"

Een kind in maatpak, zo omschreef strafpleiter Jef Vermassen in zijn laatste toespraak tot zijn client, als op een wachte en ongewone derde deugd van wat eerst geacht werd een tweeling te zijn. Hyperkinetisch, een waarloosd, geobsedeerd door het idee, ooit ergens iets te betekenen in de samenleving. Piet Van Haut licht geen mensen op om er rijk van te worden. Hij steelt om te kunnen geven. Hij heeft een bijna psychotische behoefte aan aandacht", aldus Vermassen: "Hij is de eenzaamste mens die ik ken. Ik ken hem al jaren, en ik verdiedig hem gratis. Niemand heeft me ooit zoveel geleerd over de mensheid. Mijn beeld van de mens is er wel niet fraaier op geworden."

Piet Van Haut is een jackpot. Ervaren gokkers halen er soms wat uit, zeker als ze bij hem en langbenig zijn. Ter zitting liep Piet Van Haut nu te zwaaien met een brief van Bart Vosters, de jonge advocaat van seriemoeder Freddy Horion. Die vraagt 20.000 euro te storten, als "provisie om kennis te nemen van het strafdossier te uwen laste". Van Haut beweert dat hij Vosters niks heeft gevraagd, dat hij is gestopt met het aanschrijven van advocaten. "Ik heb vorige maand voor de eerste keer in mijn leven op niet-frauduleuze wijze geld verdiend, mijnheer de voorzitter. Zes-honderd euro. Door te werken in de ge-

Piet Van Haut: "Ja, maar ik zou u eens willen vragen: wie licht wie op? Ik werk momenteel aan een boek en dat heet *Deontologie in de advocatuur*. Ik ben van plan om deel te nemen aan internationale symposia."

Voorzitter: "En mijn griffierster mag mee?"

Piet Van Haut: "Ja."

Uitzichtloos

Volgens een recent rapport van psychiatrische experts lijdt Piet Van Haut aan een ernstige geestesstoornis, is hij "ongeschiedt om controle te hebben over zijn daden", vormt hij "een gevaar voor zichzelf en voor de maatschappij", is hij "niet vatbaar voor verbetering" en kan enkel wat *harm reduction* worden beoogd. Zo staat het er inderdaad, erkende de bevoegde, "maar het is een voorlopig oordeel". Daartegenover staan andere rapporten, uit andere rechtszaken. "Het komt hierop neer: volgens de ene psychiater ben ik debiel en volgens de andere geniaal."

Voorzitter: "Gij zijt een jonge man. Zij gij nu werkelijk van plan de rest van uw leven in de gevangenis door te brengen? Daar zitten drugshandelaren, vrouwenhandelaren... Daar hoort gij toch niet tussen te zitten?"

Piet Van Haut: "Ik zit nu al vijf maanden in Turnhout, als geïnterneerde. Ik heb nog niet één psychiater gezien."

Voorzitter: "Wat denkt u eigenlijk zelf van uw geestestoestand?"

Piet Van Haut: "Ik denk dat ik alsnog vatbaar ben voor verbetering."

Voorzitter: "Maar hebt u daar wel zin in?"

Piet Van Haut: "Het is toch alweer

heb uitgegeven voor magistraat. Ik ben van opleiding schoenlapper. Dat is wat ik wil gaan doen."

Voorzitter: "Schoenen lappen? Gij gaat u dood vervelen."

Piet Van Haut: "Ik heb een voorstel: geef mij driehonderd uren werkstraf!"

Het verhaal van de helikoptervlucht is waar. Het is slechts gene die de hoofdstedelijke justitie ervan weerhield Van Haut daarvoor te vervolgen. Dat zijn client werkelijk het koninklijk paleis binnangedrongen zou zijn, is volgens Vermassen "onzin".

Het vonnis valt op 15 februari en zal niet veel meer worden dan een voetnoot op het rijk gevulde strafblad van Piet Van Haut. Dinsdag wordt hij andermaal in een rechtszaal verwacht: weermom het hof van beroep in Gent. Aanleiding: een klacht van ex-VRT-huisadvocate Aimée Van Meensel, bekend van *Ombudsjan*, wegens stalking en dies meer. Ze verloor haar positie nadat aan het licht was gekomen dat ze Van Haut tientallen keren ging opzoeken in de Brugse gevangenis. Ook hier weer eist het openbaar ministerie de internering.

Probleem. Meer nog dan onder advocaten en magistraten is Piet Van Haut berucht onder psychiaters. Ooit wist hij vanuit een instelling Dana Winner te strikken voor een concert. In de instelling: "Niemand wil hem", zegt Vermassen. "Hij heeft maar een heel kleine opening nodig om weer toe te slaan. Niet dat het wel zo zijn dat hij iemand kan zeggen aan wat voor geesteszieke Piet Van Haut hijt, maar de vraagstuk is toch ook geen optie? Iedereen vindt hem grappig, zit graag toe te kijken. Zelf denkt Piet Van Haut dat hij nog een jaar of dertig, veertig in de gevangenis zal moeten doorbrengen. Zo irreeel is die verwachting niet. Hij is niet de enige Belgische geïnterneerde die wat justitie en psychiatrie raadt weten en die bij gebrek aan alternatieven achter de tralies blijft zitten."

Maar dan geen enkele manier om tot deze mens door te dringen? Zeker wel, zegt Vermassen: "Hij belt me altijd kort voor zijn verjaardag. Of ik als blijk van jeblief een kaartje wil sturen. Dan doe je dat en zit je daar tegenover hem en zie je een hoopje ellende. Iemand die het geduld en de vaardigheden ontbeert om een normaal menselijk contact tot stand te brengen, terwijl dat zijn enige echte behoefte is. Krijgt hij de kans, dan kiest altijd weer voor de kortste weg: geld, praatjes, beleggingen, geschenken."

Jef Vermassen vermeldde in zijn pleidooi het verhaal van het verjaardagskaartje. Rechts van hem klonk wat grotter. De meesteroplichter zal wat weten. Kijk, zei Vermassen: "Dit is de Piet Van Haut zoals ik hem ken, debiel te."

gert postel, postbode, gerechtspsychiater en pathologisch leugenaar

Postbode Gert Postel las in 1995 in de Duitse Artsenkrant een vacature voor een psychiater. Vanuit zijn studentenkamer belde hij naar de inrichting en deed zich voor als prof. dr. Von Berg, hoofd van de psychiatrische Universiteitsklinieken te Münster: 'Collega, ik heb in mijn kliniek een uitmuntende arts. Hij heet dr. Postel. Ik zou hem graag in mijn kliniek houden, maar vanwege de bezuinigingen kan dat niet. Zou het zin hebben als hij reageert op uw vacature?'

Postel bereidde zich goed voor en loog en fantaseerde zich door alle gesprekken en formaliteiten heen. Hij werd aangenomen en zou anderhalf jaar in dienst blijven.

Postel werd als oplichter ontmaskerd toen twee documenten werden gevonden met zijn portretfoto maar met twee verschillende namen. Postel was ondertussen al zolang in dienst dat vanuit het ministerie werd beweerd dat hij in de kliniek alleen administratief werd had verricht. De waarheid was pijnlijker: Postel had in de kliniek zo'n goede indruk gemaakt dat hij voor bevordering werd aanbevolen.

Frappant is dat Postel niet op grond van zijn incompetentie, maar vanwege een toevallige samenloop van omstandigheden werd ontmaskerd.

Niet alleen bij sollicitatiegesprekken, maar ook tijdens refereeravonden in de kliniek strooide hij zelfbedachte syndromen rond, zonder dat dat argwaan wekte. Zo had hij het over 'de bipolaire stoornis van de derde graad' en over 'cognitief geïnduceerde distorties in de stereotypische formatie van de oordeelsvorming'. Zijn collega's vonden het machtig interessant.

"Als psychiater kun je het tegendeel, maar ook het tegendeel van het tegendeel beweren. Wie het psychiatrische vocabulaire beheerst, kan eindeloos doorgaan met het debiteren van onzin en daarmee gestudeerde lieden inpakken. Het is een kwestie van spraakacrobatiek en een beetje enscenering."

"Ik dacht bij mezelf: wie is hier eigenlijk de oplichter: zij of ik?"

Postel werd tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld.

vrij naar een reportage *Een postbode wordt gerechtsdeurwaarder*, Harald Merckelbach, Skepter 17, herfst 2004

tips

- Bekijk samen *L'emploi du temps*, *The talented Mr. Ripley* of *Catch me if you can*. Allen gaan over een individu dat verstrikt raakt in het web van zijn eigen leugens en bedrog, en de gevolgen daarvan voor zichzelf en zijn omgeving.
- Bekijk samen *The Truman Show*. Hier is het andersom: het hoofdpersonage komt er achter dat hij al zijn hele leven het middelpunt is van een fictieve wereld die in scène wordt gezet door een grote televisiemaatschappij. Iedereen behalve hij is acteur, de hele wereld waarin hij beweegt is decor.

voorbeeldvragen

- Vertel een straf verhaal over jezelf dat je al heel vaak hebt verteld. Denk daarna terug aan de werkelijke situatie en ga na wat er écht is gebeurd. Komt dat nog overeen met wat je hebt verteld? Wat heb je erbij verzonnen?
- Er is het verhaal van de schrijver die steeds dezelfde dichtregels leest en herleest en droomt dat hij die toch maar zelf had geschreven, tot hij dat uiteindelijk echt gaat geloven. Kan je van jezelf voorstellen dat je in zo'n situatie terechtkomt?
- Probeer je soms bepaald gedrag te imiteren van anderen? Waarom? Gebeurt dat wanneer je heel erg naar iemand opkijkt, als iemand je imponeert? Of?

In *El Gran Teatro del Mundo* gaat het er (schijnbaar) minder extreem aan toe dan bij Büch, Van Haut of Postel. Net zomin scheelt er op het eerste gezicht iets aan Tom Struyfs personage. Van hoger genoemde voorbeelden onderscheidt Struyfs figuur zich vooral door zijn beroep: hij is acteur en theatermaker. Omdat Tom Struyf zelf acteur-in-opleiding is aan de Toneelacademie Maastricht, is dat gegeven uit het leven gegrepen. Ironie schuilt in het feit dat Struyfs personage een theater voorstaat dat niet langer streeft naar imitatie en doet alsof, maar 'echt' en 'waar' is (wat ook Struyfs onderzoek als theatermaker is). Hoe haalbaar echter is zijn pleidooi als de wereld die hij op scène wil zien, zelf een leugen is?

toneel op toneel

Op dit niveau biedt de reflectie over 'echtheid' een insteek om het gegeven theater te benaderen. Theater is de kunst van de schone schijn. Van het tonen wat gezien mag worden en weglaten wat niet gezien mag worden. In het theater kunnen onvolmaaktheden worden weggestreept en kan de illusie van perfectie gecreëerd worden. In *El Gran Teatro del Mundo* is het medium 'theater' als onderwerp een metafoor voor het menselijke toneelspel in het echte leven.

Net als de mens in het echte leven wil een acteur op het toneel vooral interessant worden gevonden, hij wil aandacht van zijn publiek, wil opgemerkt worden. Hij haalt alles uit de kast om zijn publiek te overtuigen van zijn boodschap – tevergeefs, want inherent aan het toneel is de afspraak met het publiek 'dat het niet echt is'. De acteur kan dus bij voorbaat al niet 'overtuigen', en dat maakt hem tragikomisch.

"Is het niet ongelofelijk dat een acteur zijn verbeelding zo tot leven kan wekken dat het voor de toeschouwers echt wordt."

Hamlet in *Hamlet* van Piet Arfeuille, HETPALEIS 2005

geheel de uwe, connie palmen

In haar roman *Geheel de uwe* laat Connie Palmen vijf vrouwen aan het woord over hun overleden ex-minnaar Salomon Schwartz. Een van hen is psychiater en past haar (fictieve) studie 'de pathologie van het theater' toe op zijn persoon. Volgens haar theorie was Mon een typisch geval van een 'theatrale persoonlijkheid': een onverbeterlijk aandachtstrekker en charmeur, maar ook een pathologisch leugenaar en onbetrouwbaar minnaar.

"Niemand gelooft een actrice voor de volle 100 procent. Ze denken dat je alles minstens voor de helft speelt, je verdriet, je angst, je verlegenheid, je onzekerheid, alles, ook je liefde. Wat dat betreft is het een rotvak. Je gaat het zelf nog een beetje geloven ook, dat alles wat je doet fake is, een spel, een heel of een half citaat uit een stuk dat je in je hoofd hebt, een deel van een rol die je zo graag speelde, omdat die goed bij je paste."

uit *Geheel de uwe*, Connie Palmen, Prometheus Amsterdam

een soort engeland, robert anker

In *Een soort Engeland* voert Robert Anker David Oosterbaan op, een succesacteur, een grote ster. Aan het begin van het boek dwingt de confrontatie met zijn bijna vergeten, verslaafde dochter hem zijn levensloop te herzien. Hij reist terug in de tijd, tot diep in zijn tienerjaren.

De roman suggereert dat het grote talent van Oosterbaan maar bestaat bij de gratie van het vergeten. Wat hem tot een groot acteur maakt is dat hij in staat is alles achter zich te laten, alle banden door te snijden en volledig op te gaan in het moment. Als hij gaat terugverlangen naar de warme geborgenheid van zijn jeugd, lukt dat niet meer.

Aan het eind van het boek staat David Oosterbaan op het toneel met een complete blackout.

"Jij bent ondergedoken in de kunst, jij hebt de werkelijkheid nooit gekend en als ie al op je pad kwam, liep je eromheen. Dan hoef je geen heimwee te hebben."

uit *Een soort Engeland*, Robert Anker, Querido Amsterdam

tips

- Lees *Geheel de uwe* van Connie Palmen of *Een soort Engeland* van Robert Anker.

voorbeeldopdrachten

- Laat twee mensen tegenover elkaar aan een tafeltje een gesprek voeren. Laat anderen hen observeren. Laat vervolgens twee anderen aan hetzelfde tafeltje hetzelfde gesprek voeren en hen zo identiek mogelijk imiteren (inclusief in de lach schieten). Laat hen die beide koppels hebben bekeken aan het woord: Wat zijn de verschillen? Wanneer komt iets geloofwaardig over en wanneer niet? Hoe komt dat? Wat is de moeilijkheid van 'imiteren'?
- Laat iemand vooraan op een stoel plaatsnemen en alleen maar zichzelf zijn. Meer niet. Wat gebeurt er? Waarom is dat moeilijk? Wanneer is die persoon zichzelf, wanneer geeft hij/haar zichzelf een houding? Wat is dat, 'jezelf zijn'?

nadien

In *El Gran Teatro del Mundo* proberen twee mensen hun eigen interpretatie van de werkelijkheid samen te brengen. Dat is een grote confrontatie, maar het is het enige wat ze kunnen doen: samen het gesprek aangaan over hoe ze het met hun tweeën zouden kunnen aanpakken.

In een nagesprek over de voorstelling is hetzelfde aan de hand: omdat ieder met zijn eigen blik, referentiekader en wereldbeeld kijkt, ziet iedereen een andere voorstelling. De objectieve ervaring bestaat niet. Een gesprek kan daarom heel verrijkend en inspirerend zijn: je kunt elkaars kritiek en opmerkingen horen en elementen in de voorstelling ontdekken die je zelf niet had opgemerkt.

voorbeeldvragen

- Heb je van de voorstelling genoten ?
- Welke beelden zijn je bijgebleven ? Waarom ?
- Vind je dat het goed afloopt ? Had je dit einde verwacht ?
- Voelde je je aangesproken ? Welke emoties riep het stuk bij je op ? Hoe voelde je je achteraf ?
- Kan je voorbeelden geven uit de actualiteit die met de thematiek van de voorstelling hebben te maken ?
- Wat wil het personage Tom/Leen eigenlijk ? Wat is zijn/haar probleem ?
- Met wie van de twee identificeer je je het meest ? Herken je iets van jezelf in Tom/Leen ?
- Kun je je voorstellen dat iemand als Tom in het echte leven heel veel macht kan bezitten, heel veel druk kan uitoefenen op anderen ? Als je kijkt naar wat er met Leen gebeurt: welke gevolgen kan dat hebben ?
- Welke veranderingen ondergaan de personages in de loop van het stuk ?
- Kan je spreken over een 'dader' en een 'slachtoffer' in dit verhaal ? Wie is dan wat ?
- Hoe werd er gespeeld ? Was het geloofwaardig, wat er op de scène gebeurde ? Wanneer wel, wanneer niet ?
- Wat vond je van het decor, het licht, de muziek ? Welke sfeer werd er gecreëerd ?

Aan de hand van volgende citaten kan je in de klas een debat voeren over de thematiek van de voorstelling, toegepast op de actualiteit en de leefwereld van de leerlingen. Hoe houdt het verband met de voorstelling ?

"Pas als het gillende varken geëlektrocuteerd, gevild en opengesneden is en verder bewerkt, steeds verder de abstractie in, pas als het in de vorm van het woord 'filet', eventueel voorzien van het predikaat 'diervriendelijk' op een groen blaadje in de vitrine ligt, kunnen wij ermee omgaan: een maaltijd, gezelligheid, vriendschap, een goed gesprek."

uit *Een soort Engeland*, Robert Anker, Querido Amsterdam

"Mensen zoeken in fysiek en sociaal geweld ten opzichte van diegenen die hen beschaamd maken, compensatie voor hun gevoel van inferioriteit. Ze dulden nog maar weinig commentaar of inmenging en gaan soms letterlijk over lijken: iemand die hen door de grond doet zinken van schaamte, moet uit de weg geruimd worden."

"In de hedendaagse emocultuur is een kikker opblazen of een konijntje pesten absoluut not done, terwijl de collectieve industriële afslachting van dieren onze koude kleren niet raakt."

uit een reportage *Ogen dicht voor het eigen kleine kwaad*, De Morgen, 9 februari 2005

"Als het aankomt op oorlog en vrede is een bevolking geen bevolking. Het is een klavier waarop machthebbers én muiters een quatre-mains spelen, tegen elkaar in, en om het luidst. De étude heet 'Manipulatie' en de uitslag van de jury ligt niet vast. Er is namelijk geen jury. Je weet niet eens wie er begonnen is met spelen. Je weet maar drie dingen. De spelers zijn mekaar waard, de piano ziet het meeste af, en het liedje is zo oud als de straat."

uit een column *Het theater van de wreedheid*, Tom Lanoye, Humo 3384, 12 juli 2005

"Met het hebben van een geheim wordt een tweede wereld geschapen naast de bestaande. (...) 'Mag ik jou een geheim vertellen?' is misschien wel de meest misbruikte zin in Nederland. Je kunt van tevoren niet beoordelen of je dat wel wilt. Het gevolg is dat je soms wordt opgezadeld met zaken die je helemaal niet met je mee wilt dragen."

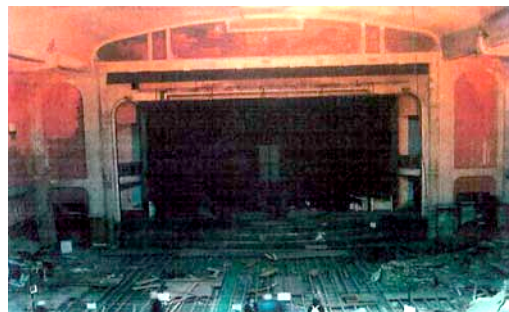
uit een reportage *Kinderen hebben geheimen nodig*, Peggy van der Lee, PsychologieMagazine, uitgave onbekend

"Hij licht geen mensen op om er rijk van te worden. Hij steelt om te kunnen geven. Hij heeft een bijna psychotische behoefte aan aandacht. Hij is de eenzaamste mens die ik ken. Ik ken hem al jaren, en ik verdedig hem gratis. Niemand heeft me ooit zoveel geleerd over de mensheid. Mijn beeld van de mens is er wel niet fraaier op geworden."

strafpleiter Jef Vermassen in reportage *Meesteroplichter Piet Van Haut*, De Morgen, 5 februari 2005

*"Als alle mensen in plaats van ogen, groene glazen zouden hebben, dan konden ze niet anders oordelen dan dat de dingen die ze waarnemen groen **zijn** – en nooit zouden ze kunnen uitmaken of hun oog hen de dingen toont zoals ze zijn of dat hen iets wordt voorgespiegeld dat niet met de dingen zelf, maar met het oog te maken heeft. Zo is het ook met het verstand. Wij kunnen niet uitmaken of dat wat wij waarheid noemen, werkelijk waarheid is, of dat het ons slechts als zodanig toeschijnt."*

Heinrich von Kleist

tekstfragmenten

fragment 1

hij

Weet ge wat absurd is Leen. Om u vast te klampen aan een illusie. En alles is een illusie. Dus laat het los. Ge moet het durven loslaten, want anders zit ge der op den duur in vast. En dan hebt ge een probleem. Dan zijt ge ziek.

zij

Zegt gij nu dat ik ziek ben? Dat ik niet meer in staat ben de dingen te zien zoals ze zijn in werkelijkheid? Maar wat is dat, 'werkelijk'? Ge kunt niet controleren of dat wat we groen noemen hetzelfde is bij u als bij mij. Misschien is mijn groen wel uw geel, en uw geel mijn rood. En misschien noemt gij het alleen geel omdat ge toen ge klein waart geleerd hebt dat het geel is, terwijl het eigenlijk groen is. Of andersom, misschien noem ik het alleen groen omdat iedereen tegen mij zei 'dat is groen,' terwijl het eigenlijk geel is.

hij

Maar dat is gewoon een taalconstructie.

zij

En terwijl ze misschien zelf wel rood zagen, toen ze tegen mij zeiden dat het groen was. En zo kijkt iedereen door zijn eigen bril. Ge kunt dat niet controleren. En wie zijt gij om te zeggen dat uw rood

beter is dan mijn rood, of dat uw blauw beter bij mijn geel past dan mijn eigen blauw ? Gij kent mijn blauw niet, en mijn blauw kent u niet. Ik hou van uw blauw – niet dat ik uw blauw echt ken, maar. Iedereen ziet zijn eigen kleuren, en dus is het absurd om namen aan de dingen te geven. Klanken – woorden – maar de dingen zijn niet te begrijpen. Wij hebben vorken in stelen nodig, maar misschien waren vorken bij het allerbegin wel helemaal niet bedoeld om in stelen te zitten. Dat is toch hetzelfde als bij de kip of het ei, of bij Hamlet of Tom: de vork of de steel. Het is maar hoe ge het bekijkt. Kent er iemand iets dat gene naam heeft ? Ja, wat is het dan ? Tja, wat is het dan ? Niks. Iets wat gene naam heeft is niks. Dat bestaat niet. En zelfs daar hebben we een woord voor. Niks.

hij

Leen, waarom speelt ge een typeke ?

zij

Maar ik speel toch geen typeke ?

hij

Jawel, dat doet ge wel. Ge speelt een typeke. Ge speelt een gevoelig, onzeker meisje dat haar existentiële twijfels ventileert in een poëtische monoloog, en ge doet dat erg goed, maar ge speelt nu toch echt een typeke.

zij

Maar wat wilt ge dan dat ik doe ?

hij

Niks. Gewoon, uzelf zijn.

zij

Maar ik ben toch gewoon mezelf ?

hij

Nee, ge speelt een typeke.

zij

Maar niet waar, ik speel geen typeke, ik ben mezelf.

hij

Leentje, ik ken u toch ? Ik zie u toch bezig, hier ? Ik zie u bezig en ik zie dat gij uzelf niet zijt. Ik zie dat gij een typeke speelt. Dat is nu toch wel duidelijk zeker, dat gij hier volop bezig zijt een typeke te spelen.

zij

Dat kunt gij niet weten. Gij weet niet hoe ik mij voel. Ik voel mij heel erg mezelf, dus BEN ik mezelf. En soms dan voel ik mij een typeke, en als ik daar dan van geniet om een typeke te spelen, als ik dat plezant vind, dan is dat gewoon een tipke van mezelf en dan speelt Leen een typeke en is ze toch zichzelf. Punt.

hij

En wie zijt ge dan als ge geen typeke speelt ?

zij

Tja, wie ben ik dan ...

Leen die geen typeke speelt. Als ik geen zin heb om een typeke te spelen speel ik geen typeke. En dan ben ik ook gewoon mezelf. Dan kies ik ervoor om mezelf te zijn. Dat is dan een bewuste keuze.

hij

Gij kunt uzelf kiezen of wat ? Gij hebt een soort werkbalk in uw hoofd die ge kunt aanklikken als ge daar zin in hebt en klik, dan zijt ge zo: klik – blij, klik – boos, klik – verdrietig, klik – verliefd.

fragment 2

zij

Wat is er ? Tom, wat is er ?

hij

Sorry Leen. Sorry sorry sorry.

zij

Sorry waarvoor ?

hij

Voor alles. Voor alles wat ik u aandoe. Gij zijt zo'n lief, gevoelig, open, sociaal voelend meisje, en ik hou gewoon veel te weinig rekening met u. Dat is niet eerlijk. Ik dring mezelf hier voortdurend op de voorgrond en ik geef u geen enkele ademruimte.

zij

Maar waar haalt gij dat nu ? Dat heb ik toch nooit gezegd.

hij

En ik weet dat zo goed he Leen, ik weet dat ZO goed – dat ik dat niet moet doen, mezelf zo manifesteren, en dat dat ten koste van anderen gaat. En ik kan mij daar zo slecht bij voelen. En toch doe ik het elke keer weer. Maar ik kan daar echt niks aan doen. Het is sterker dan mezelf.

zij

Maar dat is niet waar Tom. Dat maakt gij uzelf echt wijs.

hij

Ge moet goed weten, Leen, dat dat ne reflex is in mijne kop. Ik heb daar geen vat op. In mijne kop is alles chaos, en twijfel twijfel twijfel. En het is om die twijfel te verbergen dat ik mij zo ga gedragen. Ik ben bang om mijn gezicht te laten zien. Ik ben zo bang, Leen.

zij

Maar waarom, Tom ? Dat is toch voor niks nodig. Gij zijt ne goeie jongen. Gij zijt echt ne goeie jongen.

hij

Ik wil u niks opdringen, lieve Leen ! Echt niet. Ik weet dat gij verstandig zijt en zelfstandig kunt nadenken over de dingen, maar ik weet niet waarom ik dat doe ...

zij

Maar Tohom, LUISTERT nu eens. Ik ben juist ik weet niet hoe blij met u. Dat ik u heb leren kennen. Ik heb al zoveel geleerd door met u samen te zijn. Ook over mezelf.

hij

Echt ?

zij

Maar ja natuurlijk. Gij zijt echt nen heel bijzondere mens. En dat mag iedereen weten.

hij

Okee, okee dan. Bedankt.

hij pakt haar ineens vast, hard.

Maakt u maar geen zorgen.

stilte.

Ik hou van u.

hij kust haar. het ziet er erg krampachtig uit. hij zet snel weer muziek op, verandert het licht, kust haar opnieuw.

Goh, Leen. Ik hou zoveel van u. Ge hebt er geen gedacht van. Ik hou van u.

hij klampt zich aan haar vast. zij probeert zich van hem los te maken.

stilte.

over fabuleus

fABULEUS evolueerde tussen 1991 en 1997 van een tweejaarlijks internationaal theaterfestival voor jongeren naar een continu werkende maar qua bezetting zeer wisselende productiestructuur met jongeren tussen 6 en 30 jaar. Sinds 1995 maakte fABULEUS 40 theater- en dansproducties. Tussen 1996 en 2005 was fABULEUS een project van kunstenaarorganisatie/landelijke jeugdinstelling Artforum. De eerste producties speelden vooral in Leuven (*'t Barre Land, De uitzondering en de regel, Het Proces, Ego Sublimo, ...*), maar na 1998 begon er ook interesse te komen van festivals (Tweeakt, Victoria, De Opkomst, BRONKS, Jonge Harten, ...) en cultuurcentra in Vlaanderen en gingen de meeste producties uitgebreid op tournee door Vlaanderen. Tijdens het seizoen 2002-2003 kwam er voor het eerst een projectsubsidie dans van de Vlaamse Gemeenschap (voor *Eros Flux*) en won fABULEUS de 1000 Watt-Lichtpuntprijs "wegens de uitgesproken artistieke keuze, het roeien tegen de stroom in en het geloof in het kunnen van jonge mensen." (juryrapport 1000 WATT) In 2004 ontving fABULEUS twee projectsubsidies, één voor de dansproductie *Instant Karma* en één voor de theaterproductie *Johnnieboy*, en werd de productie *Dromen hebben veters* genomineerd voor de 1000 Watt-prijs 2003. *Dromen hebben veters* was de eerste dansproductie van fABULEUS die werd gedanst door kinderen. In 2004 maakte fABULEUS een dansproductie met zowel gehandicapte als niet-gehandicapte dansers: *Lilium*. Hiervoor werd een projectsubsidie jeugdwerk bekomen. Ook de theaterproductie *Wolfsroedel* kreeg een projectsubsidie theater. 2005 was een belangrijk jaar voor fABULEUS: de organisatie vierde haar tiende verjaardag en kreeg het bericht in 2006 en 2007 structureel gesubsidieerd te worden door de Vlaamse Gemeenschap. Bovendien werd fABULEUS genomineerd voor de prestigieuze Vlaamse Cultuurprijzen 2005 (zie jurytekst verderop).

Naast de "producties door en voor jongeren" geeft fABULEUS ook steeds meer ondersteuning aan jonge theater- en dansmakers die uit podiumkunstenopleidingen komen of uit de jongerenwerking doorstromen.

Eerste resultaten hiervan waren *Antoon & Mirabella* (2002), *Alles in Toranje!* (2002), *Eros Flux* (2003), *Kat voor de vogels* (2003), *Randschade* (2003), *Les mots ... toujours les mots bien sûr* (2004), *Spelregels* (2005) en *El Gran Teatro del Mundo* (2006).

Naast artistiek relevant theater maken met jongeren is het ook de algemene doelstelling van *fABULEUS* om in Leuven een theateractiviteit met jonge mensen op gang te brengen zoals die in Brussel door Bronks, in Antwerpen door HETPALEIS, in Gent door de Kopergieterij en Victoria wordt gerealiseerd. Met deze ambitie willen we ons niet meten of identificeren met deze huizen. Het is echter wel zo dat zij ergens halverwege de jaren '90 allemaal intensief werkten met jongeren onder professionele begeleiding en dat in die periode ook *fABULEUS* in zijn huidige vorm ontstond. Ondanks de aanwezigheid van organisaties als STUK en Braakland/ZheBilding zijn Leuven en Vlaams-Brabant nog altijd een behoorlijk braakliggend terrein als het op "creatie" aankomt. Op het vlak van theater en dans willen wij hiervoor alvast het juiste klimaat creëren: we organiseren regelmatig audities (die telkens makkelijk 40 jongeren lokken), zoeken daarbij in de eerste plaats naar mensen met noodzaak in de ogen, stellen repetitieruimte ter beschikking, trekken regisseurs en choreografen aan om met jongeren te werken...

fABULEUS wordt artistiek geleid door theaterwetenschapper Dirk De Lathauwer en een artistiek team dat bestaat uit hemzelf, Veerle Van Schoelant, Peter Anthonissen en Randi De Vlieghe. Voor elk project wordt een complementair team deskundige begeleiders aangetrokken. In het verleden werd gewerkt met choreograaf Randi De Vlieghe (Hans Hof Ensemble, Bronks), regisseur Vital Schraenen (Ensemble Leporello, Tirasila), dramaturg Peter Anthonissen (theaterrecensent bij De Morgen, redactie Etcetera, Theater Antigone, Theater Artemis), Ruth Joos (Conservatorium A'pen, Studio Brussel), Alexandre Lyra Leite (artistiek leider van het Portugese gezelschap In.estética), productieleidster Veerle Van Schoelant (Kunstbende, Hush Hush Hush), choreografe Natascha Pire (Tweelicht en zoon, Ensemble Leporello, de Kopergieterij), danser/choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui (Les Ballets C. de la B., Toneelhuis), acteur/regisseur Victor Peeters (Kopergieterij, HetPaleis, De wetten van Kepler), acteur Steven Beersmans (D&A, De Zeepcompagnie), acteur/regisseur Koen Monserez (Ensemble Leporello, Ensemble D&A), Iris Bouche (Rosas, Toneelhuis), Goele Van Dijck (Inkvis), choreograaf Thomas Devens (Inti), choreografe Alexandra Meijer, choreograaf Koen De Preter (Sasha Walz, D), acteur Nico Sturm (Cie De Koe), choreografen Joke Laureyns en Kwint Manshoven (de Kopergieterij, Kabinet Kunstjes), e.a. In de toekomst plannen we ondermeer samenwerkingen met regisseurs Benjamin Van Tourhout (Ceremonia, Nunc), Koen Monserez (Ensemble Leporello, Ensemble D&A), Jef Van gestel (het veemtheater, NL), Lenneke Maas (United-C, NL), Robby Cleiren (De Roovers), Nico Sturm (Cie De Koe), jonge dansers/choreografen Sandra Delgadillo en Caroline D'haese en auteur Saskia De Coster ('Jeuk', 'Eeuwige Roem', ...). Het is precies die verzamelde deskundigheid in confrontatie met gemotiveerde jongeren die *fABULEUS* onderscheidt van andere jongerenprojecten die zich eerder in de hobbysfeer situeren.

www.fabuleus.be

Alle rechten voorbehouden aan *fABULEUS* – 2007.